

Bir dil başkası tarafından işgal edildiği zaman anadil haline gelir
"Eiríonn teanga duine éigin dúchasach nair a goideann duine eile é"

(Azizler ve Alimler)

Avdo Karataş¹

Kültür kurumları anlamlı bir bütünlük oluşturan sistemli yapılardır. Bu bütünsel yapı insan müdahalesinin minimumda olduğu durumlar için söylenebilir. Veya ancak bu şekilde bir kabule dayanarak söz konusu tespit geçerlilik kazanır. Kapitalizm makro anlamda kendi yaşam alanını belirlerken, anlamlılık ifade eden kültürel bütünselliği ve en önemlisi de insanı böldü. Uluslaşma süreci, hem toplumsal, hem bireysel olarak bölünmüş insanı idealist felsefenin ve onun eğitiminin etkinlik gücüyle, yapay olarak bütünleştirmeye çalıştıysada (Topses 1982, 177), insan bu yapının içinde gerek *ekonomik/üretim biçimi*, gerek *çevre/ekosistem* ve gerekse de *doğanın yarattıklarına karşı yarattığı her şey* (kültür) içinde bir anlam arama çabasıyla kendini var etmeye ve üzerine aldığı sürdürücü veya insan neslini devam ettirici misyonu/görevi ile var olmaya çalıştı.

Kültür ve dil arasındaki ilişki, Linguistikcilerin dışında da, bir çok alanda önemli bir konu olmaya ve yeni bilim dalları ile eklemlenerek *'sorun'* olmaya devam ediyor. Çünkü dil, her zaman olmasada kültürün belirleyicisi oluyor. Bunun için dilin bitimi ile o dilin kültürü, dünya sahnesinden silinmiş oluyor.

Belirli bir coğrafyanın üzerinde varlığını sürdüren her kültürün temelinde, ona özgü olan bir dil yer alır ve bu biçimi ile dillerin coğrafyaları veya coğrafyaların dili oluşmuş olur. Dil, coğrafya ile neden-sonuç bağlamında belirli bir ilişki kurar. Tıpkı cölün karakteristiginde ki deve örneği ve deve nesnesinin dilde belli bir alan yaratması gibi. Ya da bizim anlayamadığımız ve kavramakta zorluk çekeceğimiz tür ve şekillerine ilişkin Inuit Eskimolarının dillerindeki *'kar'* ile ilgili sözcükleridir. Yukarıda belirtildiği gibi, kültür anlamlı bir bütün olduğu için hayatın her alanı ve bunların özel bir anlatım türü olan dille ayrılmaz ilişkiler kurar. Bu ilişkide, kelime sayısı ve nesne arasındaki bağıntıyı sağlayan etmenlerden biri olan *ekosistem* öne çıkar. Belli gruplara özgü, özel nüanslar veya terimler seti olan "odak kelime hazinesi" de genelde eko-kültürelidir. Yani dilin

---

¹ Bu Text, Tiroj. Sal 4, Hejmar 22, 15 Rezber – 15 Cotmeh 2006'de yayınlanmıştır.

kültür-cografya iliskisi, kültürün *sözel ifade bicimini* belirler. Bunun için Antropologlar dili kendi toplumsal ve kültürel bağlamında incelerler (Kottak 2001, 516). Bu *baglam*, sadece bir araştırma metodu değil, aynı zamanda dilin kültürel bütünlüğün sağlanmasında da biriciktir.

Dil, kültür, ekosistem ve düşünce bir dizge halinde birleriyle bağlantılıdır. Ortaya çıkacak herhangi bir *degisim*, bu dizgelerden birine veya bir kacina yapılan bir müdahalenin sonucunda oluşur. Ancak, kültürde meydana gelen değişimlerin, dilde ve düşüncede değişim yarattığını söylemek, tersini söylemekten daha doğru olur (Kottak 2001, 521). Durum coğu zaman böyle olmasına rağmen, örneğin Yahudilerin Avrupadaki dili olan *Jiddisch* daha karmaşık bir değişim sürecinin ürünüdür. Bir çok Avrupalı dillerin karışımından oluşmuş ve İbranice ile bicimlenmiş bir dildir. *Jiddisch* diasporik bir yaşamda uzaklardaki mekanları, sembolikleştirerek, küçülterek veya sadece *dilselleştirerek* farklı mekanlarda kendini var edebilmesinin sonucudur. Kültüre yapılacak bir dış müdahale, aynı zamanda *Dilin Yaşam Alanına* yapılmış sayılır. Modernizmin dünyayı bu anlamda tahrip etmesi, öncelikle *İnsan, Kültür ve Üretim* bicimine yaptığı müdahaleden kaynaklanır.

Özellikle günümüzdeki kültürel etkileşim (*Interaction*) tarihten gelen bir değişmezlik (*Premordial*) olarak varolan özelliğini sürdürmektedir. Özellikle iletişim devriminden sonra dil konusu, müdahaleye daha acık hale gelmiş ve bundan dolayı da ulusal yapıların merkezinde olan *milliyetçilik* konusunu/duygusunu okşayabilmektedir. Bunun yanında *etkileşim*, hiç bir zaman anlamlı bir bütün oluşturan kültürün sadece böylesi lokal bir alanında etkisini sınırlamaz, yukarıda değinildiği gibi kültürün diğer alanlarından dile ve daha sonra düşünce bicimine nüfus eder. Egemen bir kültürün diğerlerini etkilemesi, düşünce biciminde belli değişiklikleri gerçekleştirmesi '*asimilasyon*' denilen sürecin son noktasının ilk aşamasını oluşturur. Bilimsel anlamda bu süreç hem karmaşık hemde çok tartışmalı bir konudur. Daha sonrada değinileceği gibi, anlatılmak istenen kültür alanına her müdahalenin aynı zamanda dile de yapılmış olacaktır. Bu değişim, nötr anlamda bir açıklama olup bundan sonrasında gelicecek evrilmenin bicimi, yönü vb etkiler ile buna dünya görüşü ve ideoloji çerçevesinde *Pozitif* veya *Negatif* diye anlam yüklenmesine neden olabilir.

Araçları kontrol eden grup, bir hegemonya kurarak etkileşimde bulunduğu kültürü kendine benzetir. Dünyada İngilizce'nin ve Amerikan kültürünün bu derece yaygınlaşması bu yüzdendir (krs. Latauche 1993; Beck & Ziegler 1997). Bu hegemonyanın kesintisiz uygulanması ve devam etmesi için yerel iletişim, eğitim vb alanlar *Basamak* görevi görür. Bu durum iyi/güzel olanın

hegemonik olduğu anlamına veya hegemonik olanın iyi/güzel olduğu anlamına gelmez. Sorun bir 'Egemenlik' sorunudur.

Görecelilik kuramının çıkış yerinin Amerika olması bu bağlamda anlam kazanmaktadır. Aşağıda İshî Örneğinde de açıklanacağı gibi, Kültürel alanların hemen tümünden *tahrip edilmesinden* sonra, belli bir alanda present olan bir kültürün çevresi ile olan bütünlüğünden söz edilemeyeceği için, onu *tek basına* ele alma dışında bir çözüm kalmamaktadır. Amerikan Antropolojisi, Amerikan devletinin Tahrip ettiği böyle halkların üzerinden kuruldu. Bunu sembolleştiren Boas'ınⁱ düşüncelerinin Dünyanın diğer taraflarında da uygulanabilir olması, bu bölgelerinde farklı biçimlerde de olsa aynı süreçten geçtiğini göstermektedir. Aşağıda değinileceği gibi bu *Bati Tipi Asimilasyon* yönelimiyle 'Müzeleştirme' anlayışının yaratıcısıdır.

Günümüzde *Modern Simgeler* ve *Araclar* içinde kirintileri görülen belli kültürlere özgü Kültürel motiflerin –örneğin Kızılderili kıyafetlerin vb- asla bir *geri dönüşle* eski biçimlerine dönemeyecekleri varsayımının kabulü ile birlikte, yinede, daha fazla dışarıdan değişime zorlanan gruplara *egemen merkezin dışından bakma cabası* olarak ekolinguistikⁱⁱ önemli acilimler sağlamaktadır. Bu acilimlerin dışında, bu kültürlerin bir yapı olarak varlıklarını nasıl devam ettirebileceklerindeki ipuçlarını verebilir.

Modern zamanların başlamasından bu yana geçen süre içinde dünya 300 yıl olduğundan çok farklı bir biçime getirildi. Artık yerkürenin bilinmeyen bölgelerinin fethi bir spor halidir. (Sergey??) Bu yeni biçimlenmede artık herkesin *Göçmen* olduğu varsayıldı.ⁱⁱⁱ Herkes bir şekilde varlık ve anlam kazandığı *Kendi Dünyasının* dışına çıktı. Günümüzde dünyanın yeni biçimini sistematize etmek için ortaya atılan kavramlardan biri olan *cokkültürlülük*, herkesi 'yabancı sayma' Varsayımına dayanan bir *cokkültürcülüktür*. Bu nedenle belirli bir egemenlik alanında farklılıkları kabul ettiğini varsayarak, farklılıkların ayrılığını veya tekbiçimlenmesini değil, beraberliğini vaaz eder. Oysa söz konusu politika, belli bir kimliğin egemenliğini sürdürme cabasından başka bir şey değildir. Diller herhalükarda, tasdikleri tüm kültürel unsurlarla yok olmaktadır.

Kürtçe

Kürtçe; Hint-Avrupa dil ailesinin Hindu-İrani kolunda bir dildir ve onun kuzey-bati İrani grubundandır^{iv}. Bu biçimi ile Kürtçe, İran kolunda; Farsça, Balutca, Afganca gibi dillerle aynı sırada yer alır (Bodmer 1989: 181). Burada İrani dillerin, gramer yapılarına göre yapılan sınıflandırmalarda kuzey, bati, güney ve doğu grubu diye dörde ayrılır. Kürtçe, Kuzey-Bati İrani

grupta iken Farsça Güney-Bati grubunda yer alır. Yapi olarak Kürtçe Bükümlü diller denilen Hint-Avrupa ve Sami dillerinin yer aldığı gruba girer. Tahminlere göre Türkiye’de 20, dünyada 40 milyon kadar kişi bu dili kullanmaktadır.

Kürtcenin bir dil olarak Türkiye’deki varlığı 90 yıl kadar sorun oldu. Ulusallığını Kemalizm üzerinden kuran Türkiye Cumhuriyeti Batılı öncülerini taklit ederek modernleşme ve homojen bir halk/kültür tasavvuruna gitti. Tasavvurdan sapmaları mübadeleler, sürgünler, yok etmeler ve asimilasyonla çözüme yoluna gitti. Günümüzde Kürtçe, bu homojenlik tasavvurunun baskısı altında ezilmektedir. Bunun yarattığı re-aksiyon ise Kürtcenin doğusu oldu.

Kürtcenin Kürt Kültürü içinde ideolojik olarak konumlanması, yani Kürtcenin Kürtler için bir ‘Anadil’ olması, Kürtcenin acık işgale karşı verdiği bir refleksle sabitlemiştir. Bu, 1800lerin sonlarında başlamış ama özellikle Cumhuriyetle birlikte hızlı bir oluşum sürecine girmiştir. Kürtçe’deki bu sabitleşme, dilin siyasallaşmasıyla gerçekleşir ve bu, beraberinde kültürün diğer alanlarında kendi siyasallığına içine çeker. Dil, bunu basardığı andan itibaren artık *kendi egemenliğini* yaratma çabasına girer. *Egemenliği kazanma siddeti* ile dilin anadil olması siddeti arasında bir doğru orantı kurulabilir. Türkçe’de de bu sürecin farklı bir boyutu görülebilir. Kemalizmin dili sekülerleştirme çabası ile dini cemaatlerin dili kutsallıktan ayırmaya verdikleri tepki bunun örneğidir. Günümüz Türkçesinin en ufak bir durumda yetersizliğine ilişkin bir tartışmalarda cemaatçi çevrelerin Osmanlıca’yı öne çıkarmalarında bu aradaki mücadelenin bir argümantasyonudur. Sorun sekülerleşmiş dil veya Osmanlıca değil, sorun *Egemenlik* sorunudur. Cemaat, Kemalizme karşı kendi egemenliğini talep etmektedir.

Bir Dil Görünürlük Kazanırken

Baskın Oran bir yazısında Türkiye üzerinden kendi Asimilasyon tezini temellendirirken Türkiye’de yıllardır beraber yaşadıkları ‘Öteki’lerin son zamanlarda belirli ‘Hak’ taleplerine olan vurgunun artmasına ve Türk Egemen tarafının içine düştüğü Kriz halini açıklarken, bu krizin; *“Türkiye’de artık asimilasyon’un (yani başat etnik/dinsel grubun kendi değerlerini başka gruplara da benimsetmesi ve onların toplumsal belleğini sıfırlaması olayının) mümkün olmadığını sezmekten”* kaynaklandığı şeklinde açıklamaktadır. Açıklamaya göre azınlık bilinci ile ‘ortak ekonomik pazar’ın öncelik durumları, asimilasyonun gerçekleşme şanslarını belirlemektedir. Yazara göre, önce ortak ekonomik pazar, sonra azınlık bilinci olursa asimilasyon mümkünken, tersi durumda asimilasyon mümkün değildir.^v Temel olarak sorun daha kapsamlı ve karmaşık olmasına rağmen bu açıklama Kürtlerin durumunu iyi özetlemektedir. En azından belli durumlarda

artık asimilasyonun teorikleştirildiği kuramsal çerçevedeki ilk haliyle isleyemeceğinin biraz geçte olsa anlaşılması açısından önemlidir. Artık sorun, yaratılan sunni kabullerden/ezberlerden *taviz verme* veya *vermeme* ile ilişkilidir.

Bütünlüklü bir biçimde kısaca ele alındığında, dünyada bir çok başka dillerin, çevre dillerin *Egemenlik Alanına* karşı çıkararak kendilerini var etme sorununu Kürtçede yaşamaktadır. Bölgede bulunan Farsça, Arapça, Türkçe üclüsü daha kuzeyden Rusça egemenlik alanlarında Kürtlerle birlikte, Keldaliler, Asuriler, Yezidiler, Süryaniler, Ermeniler, Yahudiler, Cerkesler ve Aleviler gibi halkların hem dillerini hem kültürlerini büyük bir baskı altında tutarak *Üçüncü Dünya Asimilasyonculuğu* uygulanıyor. Bu asimilasyon, asiri *aksiyoner* olduğu için adı geçen halklarını *re-aksiyon*da aynı siddette olmaktadır. Bu bağlamda siddetin biçimini, yönünü, tekniğini *Egemenliğin Biçimi* belirlemektedir.

Bu reaksiyonun ilginç örneklerini yine kendine has ilginçlikleri ile Türkiye olgusu göstermektedir. En ilginç olan konulardan biri, bazı grupların TRT yayınlarından sonra kendi dillerinde yapılan yayına karşı çıkmaları idi^{vi}. Her ne kadar bu örnekler, aşağıda örneği verilecek olan ‘Kurbaga Öldürme Tekniği’ nin tıbbik bir uzamı olsada ilginç geliyor. Sonuçta bu ‘Kurbaga Öldürme Tekniği’ yani bir dili/kültürü öldürme tekniği asimilasyonun en sinsi türüdür ve acısızdır. Bunun için insanlar pek farkına varmazlar. Kendi dillerinde TRT’de yapılan yayıncıya karşı çıkanların durumu bu idi.

Bunun dışında örneğin, Eğitim-Sen’i kapatma davası^{vii} veya Malatya’da Polis’in yaptırım yetkisi olmadığı halde, bazı yerel radyo ve televizyonları, Kürtçe ve diğer dillerde yaptıkları yayına son vermeleri için uyarması^{viii} gibi onlarca olay bu isin Türkiye’de ne kadar isteksiz sürdürüldüğünün göstergesi olsada bu durum “*Dillerin Görünürlük Kazanması*” açısından önemlidir. Ayrıca bu uygulamalar aynı zamanda sözkonusu dilleri yok etme politikasının veya *Müzelleştirilmesinin* başarıya ulaşmamasının reaksiyonudur. 1980 ve özellikle 28 Subat yenilgisinden sonra daha sık *Mazlum* rolü oynayan ve kendilerini *cogunluk islamin* temsilcisi olarak gösteren *Cemaat Çevrelerin* dil olayına bakışı ilginçti. İslami çevre bir kültür unsuru olan ve (en azından) İnanc’ın da taşıyıcısı olan dili Türban`dan daha önemsiz görüyor.

Avrupa Konseyi’nin Ulusal Azınlıkların Korunmasına Dair Çerçeve Sözleşmesinin özellikle 9. maddesi, Avrupa Çerçeve Sözleşmesi ve Birleşmiş Milletler’in azınlıkların korunması ile ilgili deklarasyonunda Azınlıklarla ilgili alınan kararların uygulanması egemen söylemin

ezberlerinde temel çözümler yarattığı için sistem, azinliklerin asimile edilmesi veya farklı şekillerde kontrol edilmesi için farklı kontrol mekanizmaları oluşturmaktadır.

Dil Kültürtacı

Bilimsel düzlemde, dil ve kültür arasındaki organik bağdan dolayı dil ile kültürün ne şekilde konumlandırılacağı hep tartışma konusu olmuştur. Bu karmaşık durum konumuz dışındadır fakat *dil, kültür ve çevre* bütünlüğü, dilin kendini yeniden ve yeniden var etmesi için en uygun ortam olduğunun belirtilmesi gerekmektedir. Bu olguya referans hemen her türlü *kültür ve ekoloji* çalışmalarında teyid edilmektedir. Bu üç öge arasındaki ilişkinin biçimi, Azinlik kavramını kategorilestirmektedir. Örneğin; Kadim Süryani veya Kürtlerin kendi yaşam alanlarında “Azinlik” durumu, Fransadaki Magreplilerin, Amerikadaki Latinlerin veya Almanyadaki Türklerin “Azinlik” olmalarından farklıdır. Bu farklılık Çokkültürlülük denilen yeni politikanın sancılı yönlerinden biridir zaten. Kavramların yerli yerine oturtulduğu bir politik sistem oluşturulmadığı zaman, Türkçe büyüklüğündeki dillerde dahil olmak üzere binlerce dil ve uzamında kültür tehlike altında kalmaya devam edeceklerdir. Çünkü; dünyada coğu tehlikede olmak üzere 6809 dil ve diyalektlerle birlikte 40 000’in üzerinde dilin varlığından söz ediliyor. BM Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü UNESCO tarafından desteklenen ‘Yok Olma Tehlikesi İçindeki Dünya Dilleri Atlası’ çalışması, İngilizce, Fransızca, İspanyolca, Rusça ve Çince gibi baskın dillerin, azinlik dillerini ezdiğini ortaya çıkardı.^{ix}

Ekolinguistiklerin (Fill 1995) çalışmalarından ortaya çıkan sonuçlar, dünya dillerinin tehlikelere karşı korunmasının tek yolu, dilleri kendi ekosistemlerinde dış baskılara karşı korumaktan geçmektedir. Bu da *Dilin Egemenlik Alanı* ile ilgilidir. Bunun yollarından biri dili, onu taşıyanlara aktarımında sadece “Sözlü” olmasından çıkarıp, aynı zamanda “Yazılı” alana da taşımasını sağlamaktan geçer. Bu bağlamda anadilleri dersi ve yayınları önem taşımaktadır.^x

Birlikte yaşayan halkların arasındaki *dogal değişim* birlikte yaşamının en temel girdilerinden biri olarak “Normal” işler. Örneğin; Kürtçe’de Tuvaletle belli bölgelerde “Unzimre” denilmektedir. Fransızca da ki “IOO”nun, Türkçede “100 numara” olarak okunma yanlışlığından türemiş ve Kürtçeyede geçmiş kelimedir. Unz “Yüz”, (n)imre ise “Numara”dan bozmadır. Bu, özellikle askere giden veya doğudan batıya mevsimlik işler için giden işçilerin Kürtçe’ye kattıkları bir kelimedir. Aynı şekilde Türkçedeki ‘tirmsak’ kelimesi Kürtçedeki ‘tirs’ (koru) kelimesinden

türetilmiştir ve bunun gibi onlarca örnek sıralamak mümkündür. Bu örnekler, doğal etkilesimin tipik örneklerini oluşturmaktadır.

Müzelikleştirme Anlayışı

Bati Asimilasyon Modelinin en sert uygulamasının sonuçlarından biri olarak Müzelikleştirme, egemen gücün *Egemenliğini* sergileme biçimidir. Ishi'nin hikayesi tipik bir örnek teşkil etmektedir.

Ishi'nin hikayesi, ulusallık zihniyetinin homojenleştirme tasavvuru için farklı metodlarla yok ettiği kültürleri daha sonra müzelerde pazarlama anlayışına en iyi örnektir. Bu örnek aynı zamanda Amerikan Antropolojisinin temel belirleyeni olan dinamiklerinde bir göstergesidir. Ishi, Kuzey Kalifonya'nın yabancıl topraklarında ki bir Yahşi yerlisidir. 1911 yılında bir grup isci tarafından fark ediliyor ve yakalanıyor. Kabilenin hayatta kalan tek üyesidir. Dolayısıyla o dilinde tek temsilcisidir. Tek olduğu için bu onu çok önemli kiliyordu. Bunun için Ishi, Kalifonya Üniversitesi, Antropoloji Müzesinde canlı olarak sergilendi. Ishi geleneksel bilgisine dayanarak kendi kabilesinde kullandıkları araçları yeniden üretti. Ishi, 1916 yılında Tüberküloz'dan ölüncüye kadar müzede sergilendi. Müze yetkilileri önce beynini alarak cesedini yaktılar. Beyni Smithsonian Institution, doğa tarihi müzesine yollanarak orada koruma altına alındı. 2000 yazında bazı yerli kabileler tarafından beyni alınıp gizli bir gömme ayini ile gömme ritüelini tamamladılar.

Bu müzeleştirilme veya asimilasyon/ethnosit/jenosit vb süreçlerin bir örneği olarak modern dünyanın bilim ve kültür tarihinde yer alıyor. Bunun üçüncü dünya biçimi başka şekillerde gerçekleşiyor.

Sonuç Yerine

Kadir Cangızbay, bir insanın yabancı bir dili ancak kendi ana dili kadar öğrenebileceğini söyler. Bu yargıyı aslında "bir insan yabancı bir dili -kendi anadili ile düşündüğü sürece- ancak ana dili kadar öğrenebilir" şeklinde düzeltmek gerekir. İki dilli (bilingual) olan insanlar veya iki dilli olma zorunda bırakılan insanlarda hangi dil ile düşündükleri önemlidir. Bir insanı dil aracılığıyla fethetmenin yolu, onu istenilen dilde *düşünmeye* zorlamaktan geçer. Kişi dışardan gelen veya zorla verilen dil ile düşünmeye başladığı andan itibaren bir bütün halinde fethedilmiş olur. Artık üretim/tüketim, gibi konulardan normatif alanlara kadar düşündüğü dil ile belirleyici olur. Bu asimilasyonun son noktasının ilk aşamasıdır. Kozmopolit ülkelerde hegamonik olan kültür,

bünyesinde tuttuğu veya tutmaya çalıştığı kültürler üzerinde bu politikayı uygularken *kritik yaşa* özellikle dikkat eder. Kritik yaş olan 11 yaşa kadar bireyi anadilinden kopararak egemen dil içine sokar. Bunun için Geena'nın dramatik hikayesi örnek olarak verilir. Geena doğduğu anda annesi ölür. Ruh hastası baba, kızı toplumdandan/insanlardan izole bir biçimde bir odada tek başına büyütür. Kız her sesini çıkardığında dayak atar. Babası ölüp Geena bulunduğu 12 yaşındadır. Geena, çok iyi bir dil programına tabi tutulmasına rağmen ömrünün sonuna kadar dili tam olarak öğrenemeyecektir. Bunun uzmanları TRT'deki Anadil yayınlarında çocuklara yönelik yayın yasasını getirmekle bu kuralı işlemiş oldular.

Küreselleşmenin baskısı altında ulusal devletlerin mikro konumda -milliyetçilik temelli-yaptıkları bu asimilasyonu, büyük devletler makro konumda -küresel temelli-gerçekleştirmektedirler. Örneğin Türkçe; Lazca'yı, Aramca'yı, Kürtçe'yi vb dilleri kendi ulusallığı için ezerken, kendisi de emekleme döneminde Fransızca ve Almanca, şimdide İngilizce altında -tıpkı diğer gelişmekte olan ülkelerde olduğu gibi- ezilmektedir. Bu sadece dil değil, kültürün her alanı için geçerlidir.

Feyza Hepçilingirler'in bu konu için verdiği hikaye bu durumun nasıl gerçekleştiğini iyi özetlemektedir. Eğer bir kurbağayı kaynar suda öldürmek istiyorsanız, kurbağayı sıcak suya attığınızda hemen zıplar gider ve öldüremezsiniz. Oysa kurbağayı önce ılık bir suya koyup yavaş yavaş ısıtırsanız, o gevşer ve su kaynadığında zıplama mecali kalmaz ve ölür. Egemen kültür -bir, Laz veya Kürt için Türk, bir Türk için Amerikan- önceden belirlenmiş stratejik yol ve tekniklerle alt kültürleri okşayarak, yavaş yavaş öldürmektedir^{xi}. Egemen kültürler için öldürülen her kültür bir müzedir. Öldürme-yaşatma bir paradoks olarak sürer gider. Amerika, yok ettiği her Kızılderili kültürü için bir müze açıp daha sonra, yaşatma mistifikasyonu ile pazarlamaktadır.

1932 de Samih Rifat (Oktay Rifat'ın babası), Ruşen Eşref, Celal Sahir ve Yakup Kadriiler Türk Dil Kurumu'nu oluşturduklarında başkanlığına Samih Rifat getirildi. Samih Rifat yaptığı bilimsel çalışmalarla(?) akademi kelimesinin Türkçe olduğunu ispatladı.(?) Ona göre akademi kelimesi Yunanca değil Türkçe'dir ve kelimenin aslı "ak adam" dır. (Doğan 1989, 113) Doğan'ın yerinde tespitiyle "*Akademi*"nin "*ak adam*" dan geldiği de Samih Rifat'ta unutuldu. Bütün hayatını, enerjisini, zamanını Kürtlerin Türk olduğuna adayan Yasar Kalafat gibi bilim adamları? da tezleri de aynı akibete uğrayacak gibi görünüyor. Çünkü Kürtcenin isgal edilmek istenmesi onu anadil haline getirdi.

KAYNAKCA VE DIPNOTLAR

Alwin Fill (Hrsg.): Sprachökologie und Ökoluistik. Referate des Symposions "Sprachökologie und Ökoluistik" an der Universität Klagenfurt, 27. - 28. Oktober 1995

Beck, Ulrich; Ziegler, Ulf Erdmann; igenes Leben: Ausflüge in die unbekante Gesellschaft, in der wir leben. (Hrsg.) Bayrische Rückversicherung Aktiengesellschaft, mit Fotos von Timm Rautert. München 1997

Pfeiffer, Prof. Dr. med. Wolfgang M.: Geleitwort. Transkulturelle Psychoterapie: Hilfe im ärztlichen und terapeutischen Umgang mit ausländischen Mitbürgern. Hrsg. von Thomas Heise. VWB, Verl. für Wiss. und. Bildung. Berlin 1998. (Icinde)

Renfrew, Colin: Der Ursprung der indoeuropäischen Sprachfamilie. Spektrum der Wissenschaft 12/1989, Hedelberg

Bodmer, Frederick: Die Sprache Der Welt –Geschichte, Grammatik, Wortschatz, in vergleichender Darstellung. Manfred Pavlak Verlagsgesellschaft mbH, Herrsching 1989

Nikitin, Bazil: Kürtler –Sosyolojik ve Tarihi Inceleme- Cilt 1-2, 5. Baski, Deng Yay. Istanbul, 2002

Doğan, D. Mehmet: Dil Kültür Yabancilasma. Rehber Yayıncılık. Genisletilmiş 3. Baski, Ankara 1989

Kymlicka, Will: Çokkültürlü Yurttaşlık (Azınlık Haklarının Liberal Teorisi) Ayrıntı Yay., 1998

Kottak, Conrad Philip: Antropoloji-İnsan Çeşitliliğine Bir Bakış Ütopya Yayınları:53

ⁱ Boas ve kurami ile ilgili olarak, Bozkurt Güvenc Kültür Konusu Ve sorunlarımız. Remzi kitabevi, Istanbul 1985

ⁱⁱ Bu alanda bir calisa icin, Alwin Fill: Rezension: Ökoluistik. Eine Einführung. Gunter Narr Verlag, Tübingen 1993

ⁱⁱⁱ Jeder ist Ausländer fast überal. (Hemen hemen her yerde herkes yanancidir)

^{iv} <http://wl.638.telia.com/>

^v Baskın Oran: Asimilasyon çağları geçti 31/12/2003 Radikal

^{vi} Sami Evli: Anadilde Yayınlar ve Kültürel Kimlikler 20/06/2004 Radikal İki; Ali İhsan Aksamaz: TRT'nin Kararı. 13/06/2004 Radikal İki.

^{vii} Murat Çelikkan : Anadilde eğitim 14/07/2004 Radikal

^{viii} Adnan Keskin, Dilek Güngör: Polis durumdan vazife çıkardı! radikal.com.tr/haber.php?haberno=131154, Kürtçe yayın yaparsanız... Özgür Politika 2004/10/13/hab01.html

^{ix} BM: Binlerce lisan yok olabilir Yeni Safak 21/Subat/2002

^x İnsanın anadilinde eğitim alma olanakları üç değişik şekilde gerekçelendiriliyor. Ahlaki olarak: Herkesin kendi anadilinde eğitim görmesi insani bir haktır. Toplumsal politika olarak: Toplum için ekonomik ve kültürel bir kaynaktır, bu insanlar bir çok dili mümkün olduğunca yüksek düzeyde başarabilirler. Toplumsal pedagoji olarak: Gelişmiş bir anadil, ikinci ve diğer yabancı dillerin öğrenilmesinde yardımcıdır. Jørgen Gimbel: Evde konuşulan dil bir kaynaktır. <www.turkceegitim.dk/anadiluzerineaysel.htm>

---

xi Hepçilingirler bunu Türkçe'nin İngilizce karşısındaki durumu için söylemişti ama Türkce-Kürtce, Lazca, Cerkesce, Bosnakca vb icinde aynidir.